

FOTO-TERAPIE

jak využít fotografie při práci s klienty

Mgr. Štěpán Borkovec
(TK Sejřek)

(verze bez portrétních fotografií)

FOTOTERAPIE

- Je založen na domněnce, že každý snímek, momentka, fotografický záznam se svým způsobem dotýká naší mysli jako zrcadlo, působí jako nositel příběhu nebo předzvěst určitého stavu.
- Z tohoto základu vychází předpoklad, že reakce klientů na fotografie odhalují veliké množství více či méně skrytých informací o klientovi samotném, s ohledem na podobu a obsah otázek, které jsou klientovi v souvislosti s interpretací fotografie kladeny.

ARTETERAPIE - FOTOTERAPIE

- Vycházíme z širšího kontextu arteterapie - zprostředkování a sdílení pocitů, sebepoznávání, sociální práci, upevňování vazeb v komunitě apod. (ne tolik z analytického zkoumání)
- V arteterapii je kladen větší důraz na neestetické hodnoty umění, finální produkt výtvarné aktivity je posunut v jeho formální důležitosti až za pocity, způsob prožitku a subjektivní vnímání doprovázející celý proces vzniku umělecké výpovědi.

FOTO VS. ARTE

- fototerapie je závislá na internalizaci objektů vnějších (arte interní externalizuje)
- jednodušší a přístupnější oproti arteterapii, kde klient musí aktivně tvořit, což se může setkat s dlouhodobějšími bariérami, odporem nebo pocitem tlaku.
- obecně lidé mají tendence vnímat fotografii jako faktický odraz reality, i když taková rozhodně nemusí být.. takže méně cenzurují
  - focení je více interaktivní

PROČ U NAŠICH KLIENTŮ?

- Úspěch i u klientů, pro něž čistá verbální komunikace je psychicky, fyzicky či emocionálně velmi náročná, socio-kulturně omezená nebo ve specifickém kontextu limitující, aby vyjádřili výstižně, co mají na mysli.
  - Uvědomí-li odlišnost svých názorů, interpretací, jejich podstatu a souvislosti se svým podvědomím, otevírá se nečekaný prostor nejen pro plnohodnotný dialog a ukotvení sama sebe ve skupině jako plnohodnotného člena

CÍLE FOTOTERAPIE

- posílení vazeb v komunitě při společné práci
  - řešení konfliktů
  - vyjádření potřeb a pocitů

VYMEZENÍ OBLASTÍ DLE JUDY WEISER

- **Práce s autoportrétem**
- **Práce s fotografiemi klientů, které byly vytvořeny někým jiným**
  - **Práce s fotografiemi, které vyfotil nebo sesbíral sám klient**
- **Práce s rodinnými alby a ostatními autobiografickými kolekcemi**

+ projektivní proces

PŘÍPRAVA A FOCENÍ

- v létě 2013 jsme začali s fototerapií stylem „vyfotografuj téma``, následně jsme tématické zadání začali rozšiřovat podle aktuální situace ve skupině (tzn. překlenutí problémů, zkoumání sebe sama...)
- Klienti dostanou zadání, k vytvoření 3-5 fotografií, a pak mají možnost si scény připravit (cca 30min.), domluvit se i s ostatními a přemýšlet o podobě fotografie
- Při samotném fotografování procházíme ve skupině vybraná místa a fungujeme společně se skupinou jako asistenti (k technickým věcem) - (1-2hod.)

PRÁCE S FOTKAMI

- Po té co stáhnem fotky do počítače, podle času zveme každého k dodatečným úpravám - postprodukce (snaha je aby nejlépe vytvářeli fotky co nejlépe na scéně) (30-45m.)
- Následuje tisk nebo příprava fotek pro promítání (15-30min)
  - Sdílecí skupina probíhá (60-75min.)

SDÍLEČÍ SKUPINA

/promítání X výstava/

Výstava – rozmístění fotek po místnosti, ostatní mohou zanechávat vzkazy pro autora, následně pak každý autor prezentuje v kruhu své dílo a ostatní se mohou doptávat

Promítání – každý autor na úvod představí své fotky nebo sérii, ostatní se k fotkám vyjadřují v průběhu promítání

Otázky vyzývají především ke sdílení dojmů a doplnění

MÉ VNITŘNÍ PODOBY

Zádaní: V sérii snímků zachyt'te různé podoby svého „JÁ“ - jak se vnímáte, jak se vidíte, za koho se považujete (Projektivní práce s autoportrétem)

SAMOTA

(fotografie odstraněna)

Ukázka zadání na volné téma

SPOLUBYDLÍČÍ MÝM POHLEDEM

(Práce s fotografiemi klientů, které byly vytvořeny někým jiným – konfrontace s vlastním pohledem, může posloužit i jako vyjádření pocitů, řešení krize)

MOJE MÍSTO V KOMUNITĚ

MOJE MÍSTO V KOMUNITĚ

REFLEKTUJÍCÍ PROCHÁZKA

Zadání: Vyfotografuj v exteriéru objekty, osoby, scény, které se pojí s pocitem, který v momentální situaci prožíváš, případně s tím, jak v aktuálním období vnímáš sám sebe. Sérii snímků můžeš rozšířit o možnost vyfotografovat ze současné situace a vnitřního pocitu východisko či podtrhnout pozitivní momenty daného stavu.

REFLEKTUJÍCÍ PROCHÁZKA

REFLEKTUJÍCÍ PROCHÁZKA

(fotografie odstraněna)

MŮJ VZTAH KE STEJNÉMU POHLAVÍ

Zadání: Pomocí série fotografií vyjádřete vztah ke stejnému pohlaví.

Jednotlivé fotografie věnujte tomu,

1) když je mi s klukama/holkama dobře

2) když mě štvou

3) čeho se neúčastním/ co mě nechává chladným

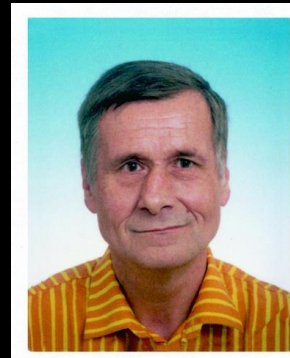
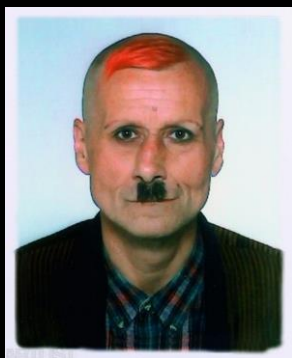
POTRÉTY – JAK MĚ VIDÍ DRUZÍ

(fotografie odstraněny)

Klient vybere místo a následně ho
ostatní stylizují do póz a vzniká série portrétů.

(práce s fotografiemi klientů, které byly vytvořeny někým jiným)

PORTRÉTY – KONCEPTUÁLNÍ

Pro inspraci někdy zařadíme práci jiných umělců..
Fotografií v rolích (jakoby autoportétních)

KOMBINACE TECHNIK – FOTO A ARTETERAPIE

Léčivý obraz:

Na vytvoření léčivého obrázku použijete dvě techniky – focení a vybarvování. Nejprve si připravte objekt/scénu na focení. Poté dostanete fotografii vytištěnou na vybarvení.

Výsledek:

Fotografie převedená do negativů, tisk na tvrdý papír a dokreslovaná pastely

CVIČENÍ

Autoportrét

- Vyfoťte 1 svůj autoportrét, resp. fotografii, která vás vystihuje (nemusíte na ní být vidět pokud nechcete, využijte symbolické vyjádření)

O čem přemýšlet :

Barevná nebo černobílá ? (lze i nebo tónovaná - jakou barvu ?)

Přirozené světlo nebo blesk?

Event. Detail nebo celek?

Ostrá nebo neostrá ?

LITERATURA

WEISER, Judy. *PhotoTherapy Techniques : Exploring the Secrets of Personal Snapshots and Family Album*. 1. vyd. Vancouver : PhotoTherapy Centre, 1993.

HLINKOVÁ, Darina. *Zprostředkování umění seniorům. Doprovodný muzejní edukační program pro seniory 55+ vystavený na principech kanadské fototerapie*, disertační práce,
IS MUNI

Inspirace:

Ellen Fisher Turk

Dina Veksler – Thematic Photobooks

<http://www.phototherapy-centre.com/home.htm>